

OBACZAĆ (228) *vb impf*

o oraz drugie a jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie) ◇ *W inf* -bã- (56), -ba- (35); -bã- *RejZwierz*, *RejAp*, *RejPosWiecz*³, *GrzegŚm*, *RejZwierz* (6), *RejPosWstaw*, *Calag*, *CzechEp*, *ReszList*; -ba- *MurzHist*, *GroicPorz* (4), *BibRadz* (2), *GrzegRóżn*, *Mącz*, *SienLek* (2), *KuczbKat* (9), *ModrzBaz* (7), *WerGość*; -bã- : -ba- *LubPs* (11:2), *RejPos* (30:3), *CzechRozm* (1:2). ◇ *W pozostałych formach*: -bã- (117), -ba- (5); -bã- : -ba- *MurzNT* (4:1), *BibRadz* (7:2), *RejPos* (15:1), *CzechEp* (6:1).

inf obaczać (87). ◇ *praes 1 sg* obaczam (8). ◇ *2 sg* obaczasz (4). ◇ *3 sg* obaczą (11). ◇ *1 pl* obaczamy (8). ◇ *3 pl* obaczają (13). ◇ *praet 1 sg m* obaczałem, -m obacział (2). ◇ *3 sg m* obacział (2). *n* obaczało (1). ◇ *3 pl m pers* obaczali (3). ◇ *fut 1 sg m* będę obacział (1). ◇ *2 sg m* będziesz obacział (1). ◇ *3 sg m* obaczać będzie (2), będzie obacział (1): obaczać będzie *LubPs*; obaczać będzie : będzie obacział *KuczbKat* (1:l). ◇ *1 pl m pers* obaczać będziemy (1). ◇ *2 pl m pers* będziecie obaczać (1). ◇ *3 pl m pers* obaczać będą (1). ◇ *imp 2 sg* obaczaj (24). ◇ *3 sg* niech, niechaj obaczą (4). ◇ *1 pl* obaczajmy (3). ◇ *2 pl* obaczajcie (5); -ajcie (3) *Leop*, *BibRadz*, *ArtKanc*, -ajcie (1) *MurzHist*, -(a)jcie (1). ◇ *3 pl* niechże, niechaj obaczają (2). ◇ *con 3 sg m* by obacział (6). ◇ *f* by obaczała (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy obaczali (2) *RejPos*, *RejZwierz*, *bysmy* obaczali (1) *KuczbKat*. ◇ *2 pl m pers* byście obaczali (1). ◇ *3 pl m pers* by obaczali (6). *subst* by obaczały (1). ◇ *impers con* by obaczano (1). ◇ *part praes act* obaczając (23), obaczając (1) *MiechGlab*.

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Widzieć, patrzeć, oglądać, spostrzegać; conspicere PolAnt, Mącz; observare PolAnt, Cn; videre PolAnt; despiceret Mącz; considerare, providere Vulg; circumspicere, contemplari, convisere a. obire a. perlustrare oculis, deprehendere visu, inspicere, perspectare, perspicere, prospeculari Cn* (20) : oćiec twoy kthory obacza [*videns*] w fkrtyości/ on odda tobie jawnie. *BibRadz Matth* 6/4 [*idem* (2)], *Matth* 6/6, 18; *Despicio*, *Pilnie oglądam/ obaczam/ opátrzam/ y tám y lám oczy wracam. Mącz* 405d, 405c.

obaczać kogo, co (10): *FalZioł* IV 30b; *Lákonowye* chcąc dzyatki fwoye od piyańtwa odšťraffyc/ [...] flugi á nyewolniki vpile y vlokáne zwykli byli im przywodzić przed oczy/ dla tego áby onych fprawę á poštawę obaczály *GliczKsiqz* D8; *Miary* kázde y wagi nie fprawiedliwe wfzelkiego iedzenia y picia y kupiéy wfzelkiey [*maja*] obaczác *GroicPorz* b4; *O leniwcze/ idz do mrowki/ obaczayze ścielki iey Leop Prov* 6/6, *Prov* 7/7; *BibRadz Philipp* 3/17; *štoże* ktorzy ná wierzchu máłztu fiedzą/ obaczáią fkały fzkodliwe á ošťregáią okręty. *BielKron* 457v; *BielSpr* 19; *ReszList* 164. *Cf obaczać kogo gdzie.*

obaczać kogo gdzie (1): *Obaczałem Pána przed łobą záváždy Leop Act* 2/25.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zawsze: zaimek pytajmy] (2): *ModrzBaz* 11v; *WSzyfcy* ludzie obaczaycie/ iák dułz z ciálem boiue *ArtKanc* S3.

Szeregi: »obaczać a przypatrować się« (1): áby pilnie obacział á przypátrował fię [*ut... studeat... cognoscere*]/ co też w obcych źiemiách zá obyczáie *ModrzBaz* 11v.

»rozeznawać i obaczać« (1): moc wzroku gdy fię z obu oczu do iedne⁸⁰ zbierze, pewniey rozeznawa y lepiej obacza niżli obiema. *GlabGad* B5v.

»(nie) widzieć a(ni) obaczać« (2): ále iż [*nogi*] tego niemogá vczynić [*tj. widzieć*] wżywałyby przedsię posługi oczu w tey mierze/ á lámiby łobie tę cześ przywłałzczáły/ że widzą á kázdą rzecz obaczáią [*honore videndi et res omnes aspectu cernendi gaudere*] *ModrzBaz* 45v; *ReszPrz* 81.

2. *Przyjmować lub mieć jakiś sąd na jakiś temat; stwierdzać, zdawać sobie sprawę, poznawać, dowiadywać się; animadvertere Mącz, JanStat; aspicere, videre PolAnt; conspicere HistAl; scire Vulg; considerare JanStat (116) :*

obaczać co [= to, co się sądzi; może być zastąpione zdaniem dopełnieniowym wprowadzanym przez „że”] (32): Obaczaią thy trudnoći y nieprawiedliwości wiele przyaścioł *GroicPorz* gg3; *SienLekAndr* a3v; A tu napirwey małz obaczać moy miły Krześciańki bracie/ głuchość á niedbáłość vřzu swoich *RejPos* 207; A gdy iuż potym będyecie obaczać takie řpuřtořzenie řwiátá/ [...] dopirko iuż kto ieřt w řydořtwye/ vciekay ná góry *RejPos* 259v, A3, 14v [2 r.], 21, 69, [254]; *KuczKat* 1, 70; *RejZwierc* 239v; *BudBib Sap* 8/8; *ModrzBaz* 106v; *CzechEp* 119; *ZapKořcier* 1585/60v; *CzahTr* H3. Cf *obaczać co do kogo; co po kim; kogo w czyjej osobie; Ze zdaniem dopełnieniowym; »okiem swym obaczać«.*

obaczać co [= to, o czym się sądzi; może być zastąpione zdaniem dopełnieniowym wprowadzanym przez zaimek pytajny] (29): *GlabGad* L8; w tym rozum dziecięczy bywa dobry poznawan/ ieřthli z młodu liczbę richło obacza *Kłosałg* A4v; *LubPs* gg4v; *BibRadz* I ld marg; *SienLek* 186; gdy iuż řwiát począł obaczać řwiętą prawdę iego *RejAp* 166; *Górndworz* F3v; *RejPos* 237, 337v; *RejPosWiecz*³ 98; co gdy pilnie kto vpátruie/ łacwie błędy y zdrády Antykryřtowe obaczać może. *Grzegřm* 33, 30; TEgo teřz ieřt potrzebá ku vřkromiemu przyrořzenia nářzego/ ábychmy teřz obaczáli przypadki řwoie/ bez ktorich řadne ciáło być nie może. *RejZwierc* 80, 7v; *Zydowie* to mowię czego łámi nie rozumieię. A to iř řpořobow mowy/ piřmá ř. nie vwařaią: áni znaczenia ie⁸⁰ obaczaią *CzechRozm* 107v, 185v; *ModrzBaz* 45v. Cf *obaczać kogo, co jakie(go); co czym; co, ze zdaniem przydawkowym.*

obaczać kogo, co jakie(go) (6): Tákřem ią cřás mieřiacow řwych závřdy próřny obaczał *LubPs* hh6; *RejWiz* 49; obaczay mární řwiát/ w dziwney omyłnořci. *RejZwierz* [47²]; *BibRadz Hebr* 2/9; *KuczKat* 260; *WerKaz* 289.

obaczać co do kogo [= do siebie] (1): A ták iř ten řywot nář mdły á krewki nic inego nie ieřth iedno grzech/ řłufřnie tedy kářdy obaczaiąc to do řiebie/ [...] ma řie z nabořną modlitwą vcyekác do miřofierdzy Páńřkiego *LubPs* N3v.

obaczać co po kim (1): wiele inych przypráwił o gárdło řwoię chyřrořcią [...]. A gdy to iuř obaczáli po nim/ począł być rořterk *BielKron* 104.

obaczać co czym (2): Napřzod ieřt řmyřł pořpoliti ktorim rořnořć rzeci obaczamy. *GlabGad* A5v. Cf »okiem swym obaczać«.

otaczać kogo w czyjej osobie (1): Mocne zápřyięřzenie páná Bogá wřzechmogácego Dawidowi S. w ktorego ořobyemy mamy obaczać Křiřtułá páná *LubPs* T5 marg.

obaczać co, ze zdaniem przydawkowym orzekajícím (4): mamy obaczać/ dziwną řpráwę Duchá s. iáko przywiódl y pánnę y Iozephá [...] do onego miářteczká *RejPos* 21; obaczay moc wiáry řwięthey/ iř nie tylko řobie/ ále y drugim przy řobie wiele wiárá mocna [...] pomoc może. *RejPos* 237; ábyřmy iey [*Matki Boskiej*] řłuřby y dobřodřieřtwá przeciřwko nam obaczáli/ z iáką pracą y řtáranim nořilá nas w řywocie řwoim/ z iáką cięřřkořcią y boleřcią porořđilá/ y wychowálá. *KuczKat* 306; OBaczaiąc my wiele kupców tutecznych y pořtronnych/ ktorzy w řwych kramieřch vřtáwy řwoie okořo płácenia korzenia y rzeczy wřyřłkich z ináđ przywieřionych ná kářdy cřás podnořzą/ [...] vřtáwilifmy [...] áby [...] *SarnStat* 273.

obaczać z czego [= *na podstawie czegoś, przy pomocy czegoś; zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (8): mamy obaczać z więzyenia Ianá fwięthego/ iżechmy my w więtżym więzyeniu *RejPos* 11, [254]v; *RejPosWiecz*³ 98; *GrzegŚm* 38; rodzicy poczćiwi gdy fie im rodzą dziatki/ máią pilnie obaczać/ iefli nie s plánet tedy wżdy s przyrodzenia ich/ ku czemu by fie ná potym fprawy ich y poftępki ich pociągác miáły. *RejZwierc* 6v; *CzechRozm* 3; *CzechEp* 136; *CzahTr* H3.

obaczać w kim [= *że ktoś...; zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (4): *RejPos* 69; Cudzemi przygodámi byfcie fie karáli/ Cobyfcie nietrefnego tu w kim obaczáli. *RejZwierc* 239v. Cf »w sobie obaczać«.

obaczać w czym [= *w tekście; zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (5): obaczaymy w przypowieści tego zránionego człowieká [...]/ iż to ná nas tá przypowieść przypada *RejPos* 211v, 44v; iż w Zakonie Ewángeliey świętey/ też rozność Kápláńftwá możemy obaczać/ tedy trzeba będzie wczyc Chrześcójány/ że tu o zwierchnim Kápláńftwie mowimy *KuczbKat* 245; *SarnStat* 558, 631.

obaczać skąd [*w tym: stąd* (2), *skąd* (1); *zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (3): Przed tym bog mowił. Niech wydádzą wody. Niech rodzi ziemia. A teraz záfię mowi/ Vczyńmy. Zkąd obaczać mamy nowy fprawowania fpofoB *BibRadz* I ld marg; *CzechEp* 119, 216.

cum A cum inf (1): To wżytko obaczáiąc Rycérkiemu Stanowi być potrzebą/ vdałem fye W.P.M. tákową pracą fwą ofyárowác *SienLekAndr* a3v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [*w tym z zapowiednikiem: to* (10); *iż(e), że* (36), *zaimek pytajny* (21), *(jes)li ‘czy’* (3), *zaimek względný* (1)] (61): *ListRzeż* w. 31; *RejPs* 220; ktorzy nyetylko lámi nyeobaczáyą co dobrze co źle/ ále y inych baczenyu y rozumowi myeyfcá nyedawáyą. *KromRozm II* b, a4v; Trzebać mądrze obaczać/ co fprzećiwnik czyni *RejZwierc* 37; *BibRadz Thren* 3/63; *GrzegRóżn* N4; gdyż nie nád iákimi vpornemi á niefpráwiedliwemi kauzámí fą wyfádzeni ci przelożeni Páńfcy/ ále nád rozfádkiem fumnienia człowieká każdego/ áby obaczáli iefli ieft wyftępne *RejPos* 313, 11 [2 r.], 21 [2 r.], 31, 40v, 44 (26); *GrzegŚm* 38, 59; *KuczbKat* 35, 55, 59, 70, 115, 380; A cożkolwiek thu fobie rozważyfz/ wżyftko obaczay/ iż wiernemu záwżdy káżdá rzeż ná pociechę wyniść muśi *RejZwierc* 200, B3, 6v [2 r.], 182, 219; *MycPrz* I B3; choćiafz im [*słowom prorockim*] mnodzy nie wierzą áni tego iáko fie ony pełnią obaczáią *CzechRozm* 112, 3, 43, 85, 98; *ModrzBaz* 44; *CzechEp* 136, 216; *ZapKościér* 1585/60v; *SarnStat* 388, 588, 631, 953.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (1): kiedy vbogi przychodzi k doftátku/ Hardość fie w nim nayduie y wiele nieftátku. Sámi ná oko widząc fnádnie obaczamy *MycPrz* I B4v.

Fraza: »niech káždy obacza« (1): owżem to z tych ták wielu ftárych Pátrefow świádectw/ niech káždy obacza/ iáko fię fzkárádzie ná tym myli *CzechEp* 136.

Zwroty: »dobrze obaczać« [*szyk zmienny*] (3): *HistAl* D8; *KromRozm II* a4v; iż then kto czyta/[...] obacza lepiej káżdą rzeż *GórnDworz* F3v.

»naprzód (a. wprzód), przedtym obaczać« = *przewidywác; praecognoscere PolAnt; providere Modrz; praescire Calep* (2:1): *BudBib Sap* 8/8; to wżytko Krol/ iáko z iákíey wyfokíey wieże pogládáiąc/ ma naprzód obaczać/ áby/ iefliby fię co złego przybliżáło/ mogł ráde pogotowiu mieć *ModrzBaz* 106v; *Calep* 839a.

»okiem swym obaczać [co między kim]« (1): iż łami okyem fwym á doznáním częłto á gęłtho dołwyadłłamy y obaczamy łkwyerk a gomon myędzy temi/ ktorzy płodu nyemogą dołtác *GliczKsiqż* C4v.

»pilnie (a. pilno) obaczać« (4): *RejPos* 124v, 291v; To też bárzo pilnie obáczać potrzebá/ iż ácz wżyfłtki Sákrámenty álbo Swiatości Bołką y dżiwną moc w łobie zámykáią/ wżákże nie wżyfłtki [...] też moc y toż známionowánie w łobie máią. *KuczbKat* 115; *RejZwierc* 6v.

»sam obaczać« (2): *GliczKsiqż* C4v; Ponieważ łami tego nic nie obaczamy Iż Kryłtus ty fáłłzyrze ták znośi ćierpliwie *GrzegRóżn* N4.

»w sobie obaczać« (2): Iáko poćiwy ma w łobie obáczać iż iełt człowiek *RejZwierc* B3 [*idem*] 219.

Szeregi: »dosięgác i obaczać« (1): TEN iełt łpofob vmysłu y rozumu ludzkiego/ iż [...] łam przez się dośięgál y obaczał wiele rzeczy/ ktore ku Bołkich rzeczy poznaniu łłuzżyły *KuczbKat* 1.

»doświadszac i obaczać« (1): *GliczKsiqż* C4v cf »okiem swym obaczać«.

»ani obaczać ani się uczyć« (1): iż prze grzech [...] nigdy niczégoy dobrego [...] áni obáczać áni łie vczyć nie możemy. *RejPos* 337v.

»obaczać a uważać« (1): tu pilno obáczać á wważác mamy/ iż Pan náłz [...] poruczył iá [*owczarnię swoją*] á zwierzyć łie iey raczył páłterzom á namiáłtkom łwoim *RejPos* 124v.

»obaczać a(bo) wiedzieć« [*szyk 1:1*] (2): *Leop Sap* 11/10; Iż [*Żydowie*] niewiedzą ábo nie obaczáią/ że to łowko/ zakon/ nie tylko łámym kłięgam náleży Moyżefzowym/ ále theż zołobná inłzym rozmáitým rzeczám w nich nápiłány *CzechRozm* 85.

a. *Spostrzegać się [z przeczeniem; gdy]* (1) : O łmutny dole/ W fortunnym kole/ Nieobaczamy/ Gdy w cię wpadamy. *WisznTr* 20.

3. *Zwracać uwagę na jakiś element spośród wielu, uznawać za ważne; animadvertere, auscultare, considerare* *PolAnt*, *advertere* *Modrz* (49) : *RejKup* G; abyłcie się zmoiei łzkody nauczyl iako iełt wielka rzecz/ wtych rzeczach ktore ku chłále pana Chriłtułowyi náleżą/ niełta[ł]e trwac/ abo się i tam i łam pochłiewác [...] a iako by nieobaczac. *MurzHist* Q2.

obaczać co (42): Racże tedy T M. teraz przijác od łługi łwego, tę moię praczą za dar chocia nie wielki, wıeczey wolá niłzi podarze obaczáiác. *MiechGlab* *3; *MurzNT Matth* 7/3; Tu obaczác mamy. I. Początek z wıłławianiem możności y dobroći Páńłkiey. II. Okazanie wielkości nieprzyaciół mocnych prawdzye. *LubPs* G2 marg, B3 marg, D2 marg, H3v marg, Nv marg, Q4 marg (9); Włzákże ná długą powiełc łwiádków Sędzia niema łye oględác/ ále rzeczy tylko gruntownieyłze obáczać *GroicPorz* x3v, f2, hh4v; *Leop Hehr* 3/1; *BibRadz 2.Tim* 2/7; *RejPos* 69, 113v [2 r.], 124v, 145v [2 r.], 207, 245v; Na tym mieyłcu figurę/ to iełt łłow nieiáką odmiáne/ łwiętemu Pıłmu połpolitą obáczać mamy *KuczbKat* 55, 40; *BudBib Iob* 37/14; *BudNT Luc* 6/41; abyłmy ie [*żydowskie wywody*] łpolnie rozbierác y omyłności kthoreby w nich były obáczać mogli *CzechRozm* 102v, 103; *ModrzBaz* 4, 114v; *CzechEp* 160; *LatHar* 169. Cf *obaczać co z czego; co w kim; co, ze zdaniem przydawkowym; Ze zdaniem dopełnieniowym; »słusznie obaczać«.*

obaczać co z czego (1): Co s thego Płálmu obáczać mamy. *LubPs* V5 marg.

obaczać co w kim [= *czy ktoś...*] (1): W Przełożonych nąd rycerfkiami ípráwami/ co náywięcey obaczáć/ ábo ná co náywiętŝze baczenie mieć trzebá [*quarum rerum ratio in primis habenda*]. *ModrzBaz* 114v.

obaczać co, ze zdaniem przydawkowym orzekającym (1): Tu też pilnie obaczay onego ítárego Węŝá z tyliácem rzemiosł/ iákowe závády zbudował przeciwko Synowi Bożemu *GrzegRóżn Ev*.

obaczać w czym [= *w tekście; zawsze: co a. ze zdaniem dopełnieniowym*] (17): Co zánápottzebnieyŝe miełcá w tym Pfálmie obaczáć mamy. *LubPs Q4 marg, B3 marg, D2 marg, H3v marg, Nv marg, dd3v marg*; Przytym w tey hístoryey obaczáć mamy/ iż Iob broni ŝlufzney rzeczy *BibRadz I 273v; GrzegRóżn C3v; RejPos 69, 113v [2 r.], 124v, 145v, 207, 245v; CzechRozm 103*; Obaczay w tych słowách trzy rzeczy. Christuŝá. Bostwo, człowieczeństwo etc. *CzechEp 160*.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem i odpowiednikiem: to (4); zaimek pytajny (5), iż (2), zaimek względny (1)] (8): *MurzHist R4v; BielKom nlb 3; BibRadz I 273v; GrzegRóżn C3v; RejPos 198v; ModrzBaz 103*; Obaczay coć mówię *CzechEp 125, 168*.

Ze zdaniem luźno nawiązanym pełniącym funkcję dopełnieniowego (1): Ktemu obaczay. Zali kiedy wilká owcá przeŝláduie? by namniey: ále wilk owcę. *CzechEp 37*.

W porównaniu (1): iż człowiek káždy grzechem ŝwoim zaráżony będąc/ iáko w ciemnicy nie obacza thego/ czego potrzebuye wiedzyeć iego ŝmyŝl przyrodzony *BielKom nlb 3*.

Fraza: »niech káždy obacza« (1): tu niech káždy obacza, iáko trzech Bogow wprowadza *CzechEp 168*.

Zwroty : »pilnie obaczać« [*szyk zmienny*] (11): o bracia mili/ obaczáicie to pilnie co ŝię ze mná dzieie a moia przygoda/ niech wám nauką będzie *MurzHist R4v; LubPs Nv marg, S6v marg, cc3 marg, dd3v marg; GroicPorz hh4v; GrzegRóżn Ev; RejPos 69, 198v*; Przeto czáŝu pokoiu trzebá pilnie obaczáć [*diligenter advertendum*]/ co czyniá oni ludzie/ z ktoremi mamy iáká ípráwę *ModrzBaz 103; LatHar 169*.

»[co] ŝlusznie obaczać« (1): Thu w tym Pfálmie vkázuie co ŝlufznie obaczáć mamy. *LubPs D marg*.

Szeregi: »obaczać abo baczenie mieć« (1): *ModrzBaz 114v cf obaczać co w kim*.

»obaczać i najdować« (1): Rozum człowieczy [...] im częŝciéy co rozmyŝlá/[...] tym więcéy obacza y náyduie *GrzepGeom B4*.

»obaczać a uwaŝać« (3): Co w tey Ewányeliey pilnie obaczáć á wwaŝać mamy. *RejPos 69, 113v [2 r.]*.

4. Rozpatrywać, zastanawiać się; animadvertere Vulg, Modrz, Calep; considerare Vulg, Modrz; invenire PolAnt; cognoscere, perspicere, recognoscere Modrz (41) : Przypuŝlczay ŝwe krewkoŝci ná lepŝze baczenie/ A obaczay gdy cie nacŝ wiedzye przyrodzenie. *RejWiz 189v; Leop Prov 28/5; Calep 548b*.

obaczać kogo, co (22): *WróbŻoŝt 118/15*; gdy kto chce ich allegatia wyrozumieć/ muŝi [...] to co tam przeŝłó abo potem idŝie obaczáiąc/ prawego ŝię wyrozumiéniá dopytawać *MurzNT 8v, 103v; KromRozm III L8; BielKron 349v*; Napierwey tedy káždy z oŝobna ma ŝię ŝwemu vmysłowi pilno przypátrować: albo yeŝliŝe tego dla młodoŝci obaczać niebędá moc/ tedy [...] *KwiatKŝiŝ B*; Aby tym łátwiey/ á prętko/ moglá być pomoc náleŝioná koniowi chorému/ w potrzebie iego/ poczniemy od głowy áŝ do nog/ przygody obaczáć *SienLek 164v; GórnDworz Gg8v; KuczbKat 270*; Bo tu

ią wypifáne średnie ludzkie látá/[...] Y iáko ma obaczáć łzkody y požytki. *RejZwierc* 29v, 267v; *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* [41⁴]v; Czego káždy tem łácniey dokaże/ cżem łkromniey o łobie bęđdzie rozumiał: á dáry [= *zdolności*] ktoremi był obdárzon/ cżęłtoby obaczáł *ModrzBaz* 68v, 14, 26v, 58, 106v, 130; *WujNT Gal* 6/1. Cf *obaczać kogo względem czego; co czym*.

obaczać kogo względem czego (1): Náprzod obaczáią go [*Chrystusa*] względem łftności/[...] Wtore względem perlony [...]. Trzecie względem cżłowiczeńftwá *GrzegRóżn* L4.

obaczać co czym (1): kthorzy dowćipem łwym obaczáią álbo łie dowiáduią przemiennóści przelżłych cżáłow. *BielKron* 296.

Ze zdaniem dopelnieniowym [w tym: zaimék pytajny (9), jeśli 'czy' (5)] (14): *MurzNT* 33v, 43v; *BibRadz Gen* 24/21, *Hebr* 13/7; Aliquem mente conspiceré, Obaczáć co w kim leży/ brać łobie kogo ná myłł. *Mącz* 405c; *GórnDworz* L; *RejPos* 61v, 119v; Potym obaczáć potrzeba/ od kogołmy tych Bołkich y łwiętych táiemnic dołtáli. *KuczbKat* 115; *RejZwierc* 99v; Kto przyłtępuie do łpráwowania rzeczy/ niech łię tego łtrzeże/ áby nietylko to obaczáł/ iefli oná rzecz vcżciwa iefł/ ále też y to/ iefli iey może łprołtáć. *ModrzBaz* 45v, 142v; *CzechEp* 204; *WerGośc* 227.

Zwroty: »[co] dobrze obaczać« (1): Aby [łędzia] wielkołci wyłtępu/ tráłfunki/ rozmáitołci znákow/ y inne okolicznołci dobrze á pilnie obaczáł *GroicPorz* hh4v.

»pilnie, z pilnołciá obaczać« (8:1): *GroicPorz* hh4v, *RejPos* 61v; iefli kto pilnie obaczáć bedzie/ tedy łatwie pozna/ że włzyłtkich Oycow ktorzy o tym pífáli/ iednákie zdánie było. *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 99v; *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *ModrzBaz* 14, 58, 130.

Szeregi: »obaczać albo się dowiádować« (1): *BielKron* 296 cf *obaczać co czym*.

»obaczać a rozbirać« (1): Ktore rzeczy gdyby kto obaczáł á rozbirał/ nyetrzebá długyego zábáwyenya/ áni dowodow. *KromRozm III* L8.

»obaczać a (i) uważáć (a. rozważáć)« [łzyk 3:1] (4): *RejZwierc* 267v; Co włzyłtko Páweł łwięty łzyrzey vważáiąc/ á pilnie obaczáiąc/ mowił: [...] *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* [41⁴]v; áby wielcy Pánowie pilnie obaczáli a v łiebie rozważáli [*cum animis suis considerent*] ty dwory v ktorých łię *Cicero* báwił/ y ich ymysły *ModrzBaz* 14.

*** *Bez wystarczájácego kontekstu* (2) : Auffachtung geben. Obaczáć. Observare, advertere, animadvertere. *Calag* 33b.

Zwrot: »z pilnołciá obaczać« (1): Animadverto – Spilnołzcziá obaczám. *Calep* 71a.

Synonim: 1. oględać, przypatrowáć się, widzieć.

Formacje wespółrdzenne cf BACZYĆ.

Cf **OBACZAJĄCY, OBACZANIE, OBACZANY**